

3633

Arch

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Låna jäst av bäckhästen

Bäckhästen.

En gang jag gick till skolan, såg jag en tös
vid en häla, en bäckrännil vid "Pantahultet". "Här kan
vi få låna lite jäst, men när ska vi lämna det igen.
Nu kommer väl bäckhästen!" Vi blev rädda o'sprant
tebaka å' kastade 'flaet' i bäcken o' tackade för
lanet, annars vet ingen, hur det gått.

3633

Hf

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Vid begravning:

När de följde liken- hade de närmaste
i slakten långa vita "höcklä", som hängde ner ända mä'
gumpen. Vita förkläden.

För att hindra den dåde att gå igen
slogs det vatten, som de tvättat liket i efter liket.

Sorgdräkt.

För att ej gå
igen.

3633

J:a

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Julotta i Övedskloster.

Julotta.

Vi körde alltså till Övedskloster på julotta. Hela vägen från smedjan ända upp till herregården var utsatt bloss och facklor. Vid 26-tiden voro vi där bägge drängarna, pian o jag. Kyrkan öppnades inte förrän det blev närapå tid, och där tände de så mycket ljus.

Här i Ö. Sallerup och Långaröd var det ingen julotta förr.

3633

Le

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Talesätt:

"Ja' går inte på stärt", sa ringarens gumma, då hon inte blev bjuden första dagen på gille.

Talesätt.

3633

Pic

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Dansbana vid "Pantahultet".

Dansbana.

I Omset var en stor bokskog, som kallades "Pantahultet". Där hade de dansbana, men den varade inte länge. Ja' har aldrig vatt så mö'e som ve en dansebana, men Else gick ofta dit då hon gick a va fästemo. De fick 'llyva'/ljuga/ så titt o hjälpa se mä', då de skulle dit för mor ville inte veta av det.

Inredning, belysning m.m.

I de gamla stuorna hade de långa säden med boss i och täcken ovanpå.

i 'kålen' stod 'lampedallan' -ett kors med en stake i och på denna en järnklöfta med fyra horn, där spånorna sattes fast. Spånorna lades upp på pallstängerna och muren, så att de skulle vara riktigt torra och brinna bra. De tände med fnöske.

Då jag växte upp, hade de tranlampor med sävevekar, som vi plockade i groparna. Tran köpte vi i affärerna. Sen kunde en köpa bomullsgarn till veckor, och det var mycket bättre.

Ljus användes mycket och gjordes hemma. Vi hade ljusaformar av trä med den smälta talgen och vatten i. Vekarna hängdes på spetor /sped/ med ända upp till 18 på varje. Vi glyttar fingo springa med dessa, ju fortare desto bättre, för annars "kornade" talgen och blev styv. Vekarna doppades många gånger, tills de blivit så tjocka man ville ha dem. Fåratalg skulle det vara. Till "präsona" - ett slags sämre 'ljus' - togs skättefall till veckor

Säden

Lampedalla.

Fnöske.

Tramlampor.

Ljusstöpning

De doppades bara litet i talgen, så de blevo inte alls tjocka. De kunde smetas fast litet var som helst och användes, då man behövde ljus en kortare stund, för de varade inte så länge. Till de bästa ljusen köpte vi särskilt ljusagarn.

Ljusstöpningen skulle vi göra omedelbart efter den stora julbakningen.

Väggarna kalkades till jul och midsommar. Litet gulockra och blå färg blandades i. Då man kalkade uppe vid taket, höll vi en stjärna av tjock och malade sedan denna svart med kimrök.

Till jularna klipptes ut "frälsarebarn", 'fular' /fåglar/ och sådant och sattes fast på bjälkarna med vetemjölsklister.

En skurade aldrig då utan strödde på vit sand och ene i kronor och figurer.

Hemma var det egegolv; vi hade inget lergolv. Hos Elna Ola Lores på Omsets boställe hade de lergolv och en häck under sängen, och därunder stod hönsen och

Präsor.

Kalka väggar

Juldekoratio
er

Sandströning

Golv.

åto. De värpte i ena sänghörnan i boset /halmen/.
Hemma hade vi 'Himlasäng' med ett säde utanför och en
hylla vid ena sidan. Där lå' pian å vi två töser ute i
ett hus vid sidan om farstun. Drängen och morbror låg
mitt emot.

Hönsens plat

På bjälken var svarvat en tuda te å sätta
ljus i. Då' va' bara nå'n enka /enstaka/ gang.

Sängen va målåd med bla blommor.

Vid jul tog de in långhalm på golvet. Trettor-
dagsafton va vi bjudna hit. Då la vi glyttar hunt /hurt/
som helst på golvet i halmen.

En fick inte tända en sticka eller något slags
ljus på julattan /julafton/, förrän än en tände på jul-
bordet.

7:a
Julljus.

Då jag var ungefär 7 år klädde vi en gren, en
enebuske med bomull, sviskon, äpplen å sådant och satte
den på bordet.

"Julgran!"

Julklappar gav bara föräldrarna. Tjänarna
fick någon krona eller riksdaler.

Julklappar
#

O. Sallings, Sk

Då de bakte siktebrö till jularna, bakte de gubbar och gummor och olika slags djur, som vi barn fikak.

Julbröd.

Julafton och nyårsafton rände de "julaspöget". De hade tvärpåsar med gåsapennor å sten å snavs. Så skulle man försöka se, vem som var utklädd och bjuda honom på något. En gång kom en stor säck indansande och rätt vad det var, började den röra på sig, och då var det naboens påg, som var inknuten i säcken. ×

Julaspöge

I Pärup reds Staffan, men inte i Omsedm och här.

Rida Staffan

Ett par dar före jul gick de med stjärnan och sjöng. De fick då ljus, mat, små brödkakor / vi bakade en 16 stycken sådana/ och ett stycke fläsk. Det var en gammal gubbe från Västerstad, som gick. Han sjöng: God afton, god afton goda vänner osv. Han hade en äska i påsen och lade däri 'suelet' Flott och sådant hade han i en särskild ask, så han inte skulle flotta ner påsen.

Gå med stjärnan,

*Dä' förargligaste var å gå åstad mä' julaspöget. I fickan skulle detta ha ett brev - med ett rim

Julaspöget

från varje ställe. På Gummarp kom ett par gamla från Långaröd. Då var det någon, som passade på å lägga "trölet" /julaspöket/ i deras 'kilkar' /släden/ å en kan tänka sej, de ble rädda, da de fann det.

En gång ble' ja' så rädd för ett så'nt där tröll. De hade ställt det mot ena dörr posten, så det föll rakt på mej, då ja öppnade dörren. Sen de haft det en tid brännde de upp det.

Julafton skulle kreaturen ha bättre foder än vanligt. Klockan 4 på julmorgonen skulle de upp och ge korna en salt sill.

Där drängar tjänte, slängde de ofta in halva gödselhögen i naboarnas la'ggor.

Juldagen fick ej något slås ut under bar kimmel. Gödseln lades därför denna dag i en hög inom dörren.

Gröt sattes julafton ut i fähuset till goanisse.

Julmaten skulle stå framme hela julnatten, annars blev de fattiga.

O. Sallens, Sk.

Kreaturens
foder

Skämt med
gödseln

Gröt till
goanisse.

Julmaten
framme hela
julnatten.